

Con Phèn

Trần Thu Đông

Năm 1963, cơ quan tôi đóng trong rừng U Minh thượng. Tết sắp đến nơi nhưng bàn đi tính lại mãi không có cách nào kiếm được chút thịt tươi để anh em liên hoan. Trong lúc bế tắc, bỗng thằng Truyền nêu ý kiến:

- Nhà tôi có nuôi con chó phèn bắt chuột và thú rừng rất giỏi. Hay là ta đem nó lên đây bắt ít thú rừng vậy?

Anh em nửa tin, nửa ngờ nên hỏi lại Truyền:

- Chà! Rủi nó không bắt được thú rừng thì sao?

- Tôi tin là nó sẽ bắt được, nhưng bắt được bao nhiêu thì chưa biết. Cứ đem nó lên đây, trường hợp không bắt được thú rừng thì săn nó... làm thịt luôn(?).

Anh em phá lên cười. Cho đó là "sáng kiến" hay, chắc hẳn có thịt dùng trong mấy ngày Tết. Vậy là cơ quan phân công Truyền và tôi đem con phèn từ Cây Bàng (nhà Truyền) lên rừng để săn bắt thú.

Con phèn nhà thằng Truyền khá to. Lông màu vàng, mỏ nhỏ và hàm răng sắc, mắt trong như hai viên bi thủy tinh. Hai tai lúc nào cũng vểnh về phía trước, chốc chốc giật giật mỗi khi có tiếng động. Vốn thương chó từ nhỏ nên khi con phèn về đến cơ quan, tôi vội lấy tô xúc cơm nguội, rưới lên ít nước cá cặn đem đến cho nó. Nó lấy mỏ ngửi ngửi, ăn nhồm nhẽm mấy miếng rồi bỏ lại gốc trầm ngồi, trông "cô nàng" có vẻ buồn lắm. Thằng Truyền ngồi xuống âu yếm vuốt lông con phèn, thì thầm:

- Phèn chưa quen rừng phải không? Ráng trở tài giúp tụi tao nghe mậy!

Đem xuống muối bay như vãi trấu, con phèn được "chiếu cố" cho ngủ chung mừng tập thể với chúng tôi. Tôi quan sát thấy nó ngồi phía đầu mùng, chống hai chân trước, ghéech mỏ nghiêng qua nghiêng lại theo hướng gió giống như giàn ra đa tìm máy bay lạ. Khoảng giữa đêm, bỗng con phèn sủa mấy tiếng thật to rồi vọt ra khỏi mùng, nhảy xuống đất, lao về cụm rừng phía hậu cơ quan, một lúc sau nó phát lên tiếng "nhặng" liên tiếp. Truyền lồm cồm ngồi dậy, gọi lớn:

- Dậy... dậy... Có thú rừng...

Đang ngủ say bị Truyền dựng dậy, tôi nổi cáo:

- Đừng nói láo! Thú rừng đâu giờ này?

- Đó... đó... Tiếng con phèn "nhặng" đó! Nó báo cho mình biết gặp thú rừng.

Truyền, Tiến và tôi cầm dao, chĩa, đèn pin băng rừng về hướng con phèn. Sương đêm đọng trên cành lá thấm vào người lạnh thấu thịt da. Đất dưới chân sinh sục lại thêm giầy rừng vướng víu nên mãi 10 phút sau chúng tôi mới đến nơi. Con phèn thấy chủ đến, nó ngoắt đuôi lia lịa, kêu "hư hử" rồi nhảy vào tiếp tục bươi móc lỗ trấp trong cụm dớn bùng nhùng. Sau khi xem xét lỗ trấp và cử chỉ con phèn, Truyền nói:

- Có lẽ trút hay kỳ đà gì đó! Đào nhanh đi...

Tôi cầm đèn soi cho thằng Tiến. Thằng Tiến hất con phèn sang một bên, dùng dao dọn giầy rừng rồi làm cái việc bươi móc thay con phèn. Đào một lúc, Tiến mừng rỡ reo lên:

- Trút... Trút thật rồi tụi bây ơi!

Tôi cúi xuống xem thì thấy đuôi con trút lộ ra một đoạn. Tôi đưa đèn pin cho Truyền, nhào xuống cùng Tiến nắm đuôi con trút kéo lên. Hai đứa cố hết sức bình sanh mà không sao kéo được con trút ra khỏi hang. Truyền khi cười:

- Hai thằng chớ chực thằng như tụi bây kéo tới sáng trút cũng không ra được! Chỉ cần một đứa thôi, kéo căng nó ra rồi dúi vào như thể vượt tay, bất ngờ giật ngược trở lại thì trút mới chịu khuất phục.

Tôi tránh sang một bên nhường chỗ cho Tiến thực hiện sự chỉ vẽ của Truyền. Quả thật, chỉ trong nháy mắt Tiến đã lôi "anh chàng" trút to đùng ra khỏi hang một cách dễ dàng.

Vậy là con phèn bước đầu đã lập được công.

Hôm sau, ngoài Truyền, Tiến và tôi còn có thêm Năm Ảnh, quyết ra quân "tảo thanh" lũ thú rừng. Chúng tôi chọn khu vực ven kênh Trung Đoàn, nơi có nhiều choại và cây rừng rậm rạp, có nước ngọt dưới kênh mà trước đây thỉnh thoảng đã bắt được trút, kỳ đà. Theo thằng Truyền, đi săn phải đi thật sớm chó mới đánh hơi chính xác. Tờ mờ sáng chúng tôi đã dùng cơm xong và bắt đầu... xuất quân. Vừa ra khỏi khu vực cơ quan, con phèn vọt lên phía trước, luồn lách sần sật trong các bụi rậm, mò rà rà dưới đất tìm hơi

con mồi. Chừng 30 phút sau, con phèn "nhặng" mấy tiếng từ xa, chúng tôi băng rừng đến nơi thì thấy con phèn đứng trên bờ kênh nhìn xuống nước sủa "quâu quầu". Vốn biết rõ tính nết con phèn, Truyền nói:

- Chắc có con gì dưới đó! Bao vây nhanh lên, kéo nó chạy!

Chúng tôi chia ra hai đũa bên này, hai đũa bên kia kênh, gậy lăm lăm trong tay sẵn sàng ứng phó. Nhưng mấy phút trôi qua không thấy động tĩnh gì. Không thể nhẫn nại được nữa, Năm Ảnh lên tiếng:

- Đề tao!

Rồi anh nhẹ nhẹ bước xuống kênh.

Gọi là kênh, nhưng giống như cái lung lạng, nước chỉ ngang đầu gối, rất nhiều lá cây mục và trấp dưới ấy nên Năm Ảnh vừa xuống đã bị lún ngang bụng. Năm Ảnh thò tay quơ quơ mấy cái, bỗng giật tay lên nói lớn:

- Kỳ đà... Kỳ đà lớn lắm...

Đoạn nhẹ nhàng thò tay xuống nước lần nữa, lựa thể nắm đuôi con kỳ đà hơn chục kí lô sền sệt lên bờ. Anh em reo lên mừng vui. Tôi bước tới định dùng gậy nện nó mấy phát vào đầu cho... chắc ăn! Năm Ảnh cản lại: - Đứng! Đứng đập! Để bắt sống liên hoan Tết.

Là một thanh niên khỏe mạnh, tháo vác lại nhiều năm sống ở rừng nên Năm Ảnh có ít nhiều kinh nghiệm. Anh kêu chúng tôi dùng gậy ngáng cổ con kỳ đà thật chặt, còn mình dùng răng cắn và rút gân 4 ngón chân nó trối ngược ra sau. Thế là "chú" kỳ đà hết đường cựa quậy, nằm im như chết.

Sau khi bắt được kỳ đà, anh em khen và "bom" Năm Ảnh mấy câu. Năm Ảnh khoái chí... nổ luôn:

- Kỳ đà coi vậy mà "dở ẹt" hà... mấy cha! Hễ bị rượt "nột" là "chém vè". "Chém vè" trên cạn thì có thể cắn được mình, chớ còn dưới nước thì hấn chịu. Biết sao không? Hấn sợ nước vào nên không dám há miệng, bắt dễ như... ăn cháo(!?).

Anh em ôm bụng cười ngửa nghiêng.

Vậy là Tết năm ấy, nhờ tài năng con phèn, chúng tôi có ít thú rừng vui xuân, đón Tết rôm rả.

... Theo lời hứa của thằng Truyền với gia đình, qua Tết sẽ trả con phèn, nhưng mãi đến tháng 3, tháng 4 rồi mà vẫn chưa trả. Lý do cũng tại thằng Truyền. Nó bảo, tiếng là chó nhà nhưng một năm mười hai tháng họa hoằn mới thấy con phèn về nhà, hết người này, đến người kia dụ nên ở miết nhà thiên hạ. Thôi thì cứ giữ nó lại đây phục vụ anh em.

Từ ngày có con phèn, bữa ăn của anh em được cải thiện rõ rệt nên ai cũng quý nó, cho nó ăn ngủ tử tế và luân phiên dẫn nó đi săn. Một hôm, Truyền và tôi dẫn con phèn ra bìa rừng bắt chuột. Đây là lần đầu tiên con phèn "chuyển hướng hoạt động" vì đã bắt đầu mùa chuột đồng. Ở quê tôi, khi đi bắt chuột phải đem theo leng, xà di hoặc chĩa. Còn đây này, Truyền chỉ chặt hai cây tràm bằng chân cái làm gậy cho tôi và cho nó rồi mang bông, kêu chó cùng đi. Khi chúng tôi ra tới một trảng cỏ, con phèn bỗng nhảy chồm chồm lên cao, nghiêng đầu soi mói, bắt thần hai chân trước của nó chụp xuống cỏ, miệng cắn liền một con chuột bằng cườm tay nằm giãy tê tê. Cũng với động tác ấy, nó cắn chết hàng chục con khác rồi tha lại cho chủ, tuyệt nhiên không ăn một con nào. Bị chó ruồng, lũ chuột hoảng hồn chui vào mấy gốc tràm lút, rể đan chằng chịch, lờm chờm. Con phèn tức tối chạy loanh quanh kêu "hư hử" nhưng không làm sao vào được bên trong để "tàn sát kẻ thù". Thấy thế, Truyền và tôi dùng gậy chọc vào các kẽ hở để đuổi chúng. Được chúng tôi tiếp sức, con phèn lựa thể đứng rình, chuột nào chạy ngang đều bị nó cắn ngay vào đầu, gom thành đống.

Từ nơi chúng tôi bắt chuột cách cơ quan khoảng 5 cây số. Trời đã đứng ngo. Bông đựng chuột cũng đã nặng. Tôi bàn với Truyền:

- Hay là mày về trước để các chị làm cho thịt chuột còn tươi. Tao và con phèn ở lại kiếm ít con nữa rồi về sau?

Truyền đồng ý. Tôi và con phèn đi loanh quanh trảng cỏ thì bắt gặp một cái hồ bom bi, chừng bằng vảnh nia. Con phèn ngửi ngửi trên bờ hồ, bỗng nó sừng lại, thụt lùi, lưỡi liếm liếm hai bên mép, nhìn tôi vẻ sợ sệt. Tôi không hiểu chuyện gì, đứng trên miệng hồ dùng gậy xom xom xuống đất. Thật bất ngờ, từ dưới chân tôi, một con rắn hổ mang rất to vọt lên. Nhanh như chớp, con phèn phóng tới ngoạm ngang giữa thân con hổ mang và quật liên tục vào hai bên sườn. Đến khi nó thả ra thì con hổ mang đã nằm bất động. Sẵn gậy cầm tay, tôi nện vào đầu con hổ mang mấy cái cho nó chết hẳn. Quay lại phía sau thì thấy con phèn ba chân bốn cẳng chạy vào giang rừng. Sợ con phèn lạc đường, tôi bỏ con hổ mang vào bông lẹ làng đuổi theo, vừa đuổi vừa "chặc" lưỡi gọi nhưng con phèn không thèm nhìn lại, phút chốc nó biến mất vào rừng xanh. Bụng đói lại mệt, tôi trở về cơ quan. Việc đầu tiên tôi thuật lại cho Truyền nghe về trường hợp con phèn bị lạc. Truyền cười, nói:

- Hồng dám lạc đâu! Nó về hồi nãy giờ, đang nằm bên hông chòi kia kia!

Tôi rất mừng vì con phèn không bị lạc, nhưng có điều thắc mắc nên hỏi Truyền:

- Tại sao con phèn dám cắn con hổ mang, mặc dù nó dư biết đối thủ rất nguy hiểm, có thể cắn chết nó. Vậy mà sau khi con hổ mang chết nó đâm đầu bỏ chạy?

Truyền giải thích:

- Mày không nghe người ta nói chó trung thành với chủ sao? Trong lúc nguy cấp như thế, nó không màng đến mạng sống để cứu lấy chủ. Nhưng khi xong việc, hình như nó thấy nguy hiểm hay sao đó nên... "giao động tư tưởng", bỏ chạy, thậm chí không dám nhìn xác địch thủ.

Tôi thầm cảm ơn con phèn, nếu nó không kịp "ra tay", có khả năng rắn hổ mang sẽ "quặp" vào chân tôi. Và nếu điều ấy xảy ra thì thật nguy hiểm đến tính mạng!

Tôi đã nghe đôi lần về sự trung thành của loài chó săn. Người ta bảo, săn thú rừng là nghề nguy hiểm, chết người, ngoài sự gan dạ, mưu trí còn phải có đàn chó giỏi. Thông thường phải có từ 4, 5 con trở lên, đã chọn giống và được huấn luyện kỹ từ nhỏ. Đàn chó nào cũng có con cầm đầu, chỉ huy, thường là con mẹ hoặc con cha. Nhiệm vụ của mỗi con chúng phân định rất rõ ràng: con nào chính, con nào phụ, con nào trước, con nào sau khi gặp địch thủ. Nghe đâu, hồi trước ở miệt Thứ có một thợ săn rất nổi tiếng, bắt được nhiều thú rừng, có bầy chó tinh khôn, bách chiến bách thắng, vậy mà cuối cùng phải giải nghệ. Một hôm, ông ta cùng mấy đệ tử dẫn đàn chó đi săn trong rừng sâu, bỗng nghe tiếng của chó "nhặng". Ông và mấy đệ tử băng rừng đến nơi thì thấy bầy chó đang ví một con heo rừng. Con heo rừng thật to, lông gáy nó sừng lên, bọt mép sùi ra hai bên khé, lộ đôi nanh dài, nó đang "mài đất" thủ thế chống cự, trông rất dữ tợn. Nhưng sao nó chỉ có 3 chân, một chân trước bị cụt một đoạn? Linh tính báo cho ông biết đây là con heo rừng đã mắc bẫy của ông trước đây, nó tự cắn chân mình để giải thoát và hôm nay, nó quyết sổng mái với ông và đàn chó. Thấy có mặt chủ, một con chó trong đàn từ phía sau bất ngờ tấp vào mông heo rừng. Heo rừng giật mình ngoái lại, lập tức con chó đầu đàn xông tới cắn vào cạnh tai và giữ chặt. Heo rừng không phải tay vừa, nó quật ngược lại một phát, chiếc nanh rất sắc cắm ngay bụng con chó đầu đàn làm rách một đường dài, lòi ra khúc ruột. Mặc dù rất đau nhưng con chó đầu đàn vẫn nghiến chặt răng, nhất quyết không buông ra. Nóng lòng trước con vật cứng bì nọ, ông thợ săn dùng lao đâm vào cổ heo rừng, nhưng mũi lao không xuyên sâu bởi lớp da quá dày. Thấy chủ ra tay, bầy chó hùa vào tấn công: con cắn chân, con cắn cổ, con đớp vào mông, heo rừng quỳnh quáng đối phó, phải mất 5, 7 phút sau ông và các đệ tử cùng đàn chó với hạ gục con heo rừng. Khi heo rừng bị hạ, con chó đầu đàn cũng đã đuối sức, nó buông đối phương ra, nhìn trừng trừng ông chủ rồi lịm dần!

Xót thương con vật trung thành, ông thợ săn mang con chó đầu đàn về chôn cất tử tế và thề không bao giờ đi săn nữa.